

PAUS FRANCISCUS

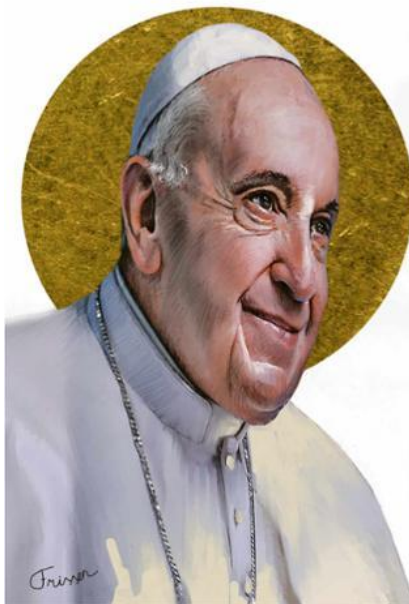
Bron: dagblad De Limburger in bijlage Limburgs Supplement van 29 september 2024

Door Pascale Thewissen   illustratie Debby Frissen

Elke week boetseren we een portret van iemand die volop in de belangstelling staat, of zal komen. Wat typeert hem of haar, wat bleef tot nu toe onderbelicht en waarom doet diegene wat hij of zij doet?

*****

Fragiel maar vastberaden om de kerk menselijker te maken

Paus Franciscus brengt momenteel een bezoek aan België waar hij morgen in het Koning Boudewijnstadion een openluchtmis opdraagt voor 40.000 mensen. De paus dankt zijn populariteit mede aan zijn betrokkenheid bij mensen aan de rand van de samenleving. Hij is wars van uiterlijk vertoon, een duidelijke stijlbreuk met zijn voorgangers. Maar de hervormingen binnen de kerk gaan velen niet snel en ver genoeg.

Zijn eerste reis gaat naar Lampedusa, waar die ochtend weer een gammel bootje met 166 Eritrese vluchtelingen is aangekomen. Het eiland op iets meer dan honderd kilometer voor de kust van Tunesië, staat bekend als de ' poort naar Europa '. De kerkleider hekelt het wegkijken door de rest van de wereld, het gebrek aan empathie met de vele vluchtelingen die verdrinken. Hij spreekt over een globalisering van onverschilligheid: „De cultuur van de welvaart maakt ons ongevoelig voor de hulpkreten.”

Vier maanden eerder, op 10 maart 2013, is Jorge Mario Bergoglio benoemd tot paus. Hij is de eerste paus ooit uit het zuidelijk halfrond en de eerste jezuïet die het tot leider van de Rooms-Katholieke Kerk schopt. Zijn naam ontleent hij aan Franciscus van Assisi, de Italiaanse

apostel van de armen en zijn grote voorbeeld. Bergoglio trekt zich het lot aan van mensen aan de rand van de samenleving, dak- en thuislozen, migranten en vluchtelingen, en stelt zich nederig op.

Anders dan zijn voorgangers gaat hij niet in het pauselijk paleis wonen, maar in het Vaticaanse gastenverblijf en verplaatst hij zich in een simpele Ford Focus. Als hij in 2017 een Lamborghini de Huracán – uitgevoerd in wit en geel, de kleuren van de Vaticaanse vlag – cadeau krijgt, laat hij hem veilen. De opbrengst verdeelt hij onder goede doelen.

Het contrast met zijn voorgangers is groot. Wie de Netflixfilm *The Two Popes* heeft gezien, herinnert zich vast het einde: twee pausen die samen op de bank naar de WKvoetbalfinale van 2014 kijken: naar het Duitsland van Benedictus dat het Argentinië van Franciscus verslaat. Het is weinig waarschijnlijk dat het echt zo is gegaan.

The Two Popes is vooral het verhaal van de verschillende en schier onverenigbare stromingen binnen de katholieke kerk: die van de conservatieve Benedictus (geboren als Joseph Ratzinger in Zuid-Duitsland) en de meer liberaal en volksger ingestelde Bergoglio uit Buenos Aires, Argentinië.

Als in 2005 paus Johannes Paulus II overlijdt, zijn beiden kandidaat om hem op te volgen. Het wordt uiteindelijk Benedictus, die zich als paus strikt aan de kerkelijke leer houdt. Hij is rigide en staat vaak ver van de échte wereld af. Het levert hem de bijnaam 'Gods Rottweiler' en 'pantserkardinaal' op.

Als Ratzinger in 2013 verrassend genoeg besluit af te treden, krijgt Bergoglio (destijds de nummer 2) een nieuwe kans. Een unicum: normaliter blijft een paus tot aan zijn dood in functie. Maar Ratzinger is niet langer opgewassen tegen de lawine van aanklachten en beschuldigingen over machtsmisbruik en kindermisbruik die de RKK op dat moment overspoelen. Zijn lichaam en geest laten na. Nadat Franciscus het stokje heeft overgenomen, zal Benedictus nog tien jaar leven. Twee pausen, dat is zevenhonderd jaar niet meer voorgekomen.

Theologisch narcisme

De verwachtingen over Franciscus zijn hooggespannen. Zal hij erin slagen de kloof tussen kerk en samenleving weer te dichten? Zal hij een einde maken aan wat hij zelf het 'theologisch narcisme' noemt: geestelijken die zich boven alles en iedereen verheven voelen vanwege hun gewijde ambt. Zal hij toenadering zoeken tot groepen die tot dan zijn buitengesloten, zoals homo 's?

Maar er klinkt ook scherpe kritiek, met name van mensenrechtenactivisten in zijn vaderland Argentinië, omdat hij nooit openlijk stelling nam tegen de militaire junta van Jorge Videla, die duizenden slachtoffers maakte onder wie ook veel activistische priesters. Maar volgens zijn biograaf, Sergio Rubin, die het boek schreef, is het niet eerlijk om Franciscus op te zadelen met de collectieve schuld van zijn generatie. Integendeel: hij nam grote risico's om zogenaamde 'subversieven' te redden en was zeker geen handlangers van de dictatuur. De jezuïet Zeker in het begin weet Franciscus de kerk weer een menselijk gezicht te geven. Het levert hem in 2014 de prestigieuze titel 'Person of the year' van *Time Magazine* op. 'Wat

deze paus zo belangrijk maakt, is dat hij tot de verbeelding spreekt van miljoenen mensen die hun vertrouwen in de kerk waren kwijtgeraakt', aldus *Time*. 'Binnen enkele maanden heeft Franciscus de genezende missie van de kerk – de kerk als dienaar en trooster van mensen die pijn lijden in een harde wereld – verheven boven de kerkelijke leer.'

Johannes Paulus II en Benedictus XVI waren professoren in de theologie. Franciscus is een voormalige conciërge, uitsmijter van een nachtclub, chemisch technicus en literatuurleraar. Een man die lange tijd een gewoon leven leidt en zelfs even droomt van een huwelijk als hij op een feest een vrouw ontmoet op wie hij op slag verliefd wordt. „Ze bracht mijn hoofd zo op hol dat ik een week lang alleen maar aan haar kon denken en zelfs moeite had met bidden. Gelukkig ging het weer voorbij en wijdde ik me met hart en ziel aan mijn roeping”, schrijft hij daarover in zijn autobiografie.

Het hervormen van de kerk en de Romeinse Curie, het centrale bestuursapparaat van de Rooms-Katholieke Kerk, blijkt echter nog niet zo eenvoudig. „Wie ben ik om homo's te veroordelen?”, zegt hij in een interview. „God houdt van uw kinderen zoals ze zijn, en de kerk houdt van hen zoals ze zijn.” Toch blijft de catechismus onveranderd. Homoseksualiteit wordt nog altijd gezien als 'ongeordend' en het kerkelijk huwelijk blijft voorbehouden aan een man en een vrouw. Hij verscherpt de regels om seksueel misbruik binnen de kerk te voorkomen en te bestraffen en voert meldplicht in. Maar de pauselijke commissie voor kindermisbruik die hij instelt in 2014, verzandt in een moeras van bureaucratie. En intussen blijft de kerk worstelen met steeds weer nieuwe verhalen van seksueel misbruik.

Misbruikslachtoffer

Dat Franciscus er niet in geslaagd is het wantrouwen weg te nemen, blijkt ook uit de gemengde reacties op zijn bezoek aan België, waar hij vrijdag een gesprek had met vijftien misbruikslachtoffers. „Too little too late” vinden critici. Al zei hij tijdens zijn bezoek aan het koninklijk paleis in het Brusselse Laken vrijdag expliciet: „Misbruik van minderjarigen is een schande”. Toch wordt het pauselijk bezoek gezien als een nieuwe stap in de richting tot verzoening. De belangstelling is alvast groot. In een mum van tijd waren de gratis kaartjes voor een openluchtmis, zondag in het koning Boudewijnstadion in Brussel, de deur uit. Ook vanuit Limburg gaan groepen jongeren erheen. Ze nemen deel aan het festival 'Hope Happening', dat door de Belgische kerk wordt georganiseerd. Bisschop Ron van den Hout van Roermond is een van de concelebranten tijdens de mis met de paus.

Intussen groeit de bezorgdheid over de broze gezondheid van de paus, die maar één long heeft als gevolg van een infectie in zijn tienerjaren. Hij oogt fragiel, maar houdt nog steeds bijna dagelijks audiënties voor staatshoofden, regeringsleiders en bisschoppen. Onlangs lukte het hem niet om in de pausmobiel te stappen door zijn zwakke benen, waardoor hij veelal tot een rolstoel veroordeeld is.

Franciscus heeft al aangekondigd terug te treden als paus, mocht het echt niet meer gaan. Maar voorlopig lijkt daar geen sprake van. Om met zijn eigen woorden te spreken:

„Je regeert de kerk niet met je knieën, maar met je hoofd.”